

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 OSLO

Dato: 06.05.2014

Vår ref.: 2014/870
Deres ref.: 13/4712

Saksbehandler: Knut Sverre Bjørndalen Røang/Sissel Seim

Høringsuttalelse - forskrift om barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Vi takker for muligheten til å kommentere forslag til forskrift om nye bestemmelser i Barnevernloven, og avgir med dette høringsuttalelse for Høgskolen i Oslo og Akershus.

Ved Fakultet for samfunnsfag ved Høgskolen i Oslo og Akershus har vi fra 2001 hatt flere prosjekter for å utforske og fremme muligheter til medvirkning og deltakelse for barn og unge i kontakt med barnevernet. To prosjekter er avsluttet, prosjektene *Brukermedvirkning i barnevernet* (Seim & Slettebø, 2007; Seim & Slettebø, 2011) og *Snakk med oss. Profesjonsutøvelse og barns deltakelse* (Gulbrandsen, Seim og Ulvik, 2012; Gulbrandsen et al. (kommer 2014)). Prosjektet *Forskningssirkler for barn og unges medvirkning i barnevernet*, startet i 2012, og avsluttes våren 2015. Dette prosjektet drives i nært samarbeid mellom barneverntjenester i Oslo og Akershus og Diakonhjemmet høgskole og HIOA (Slettebø, 2013), og er finansiert av Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Gjennom disse prosjektene har vi erfart at det er stor interesse i barnevernet for medvirkning og deltakelse for barn og unge, men at det ikke alltid er lett å omsette i praksis, og vi er blitt oppmerksomme på mange utfordringer knyttet til barns deltakelse i den praktiske, travle hverdagen i barnevernet.

Vi ser derfor meget positivt på de nye endringene i barnevernloven som styrker barn og unges rettigheter til medvirkning, og de positive forslag som fremmes i forskriften og i merknadene til forskriften for å bedre barns muligheter til å medvirke.

Vi vil fremheve noen momenter som vi anser spesielt nødvendige betingelser for å fremme barn og unges medvirkning.

Mangel på tid og mangel på kompetanse til å snakke med barn om vanskelige ting, fremheves ofte som hindringer for å snakke med barn i en travel hverdag i barnevernet. Dersom barnevernet skal kunne snakke mer med barn og gi barn mer medvirkning enn i dag, vil vi derfor understreke at barnevernet må ha flere ressurser slik at de har tid til å snakke med barna, og de må ha kompetanse til å snakke med barn. Muligheter til opplæring og til veiledning er viktige elementer for å få til dette.

Dokumentet er elektronisk godkjent og trenger ingen signatur

Høgskolen i Oslo og Akershus

Postadresse: Pb. 4 St. Olavs plass, 0130 OSLO

Besøksadresse: Pilestredet 46, Telefon: 67 23 50 00, post@hioa.no, www.hioa.no

I merknadene til forskriften kommer det fram mange gode momenter som er nødvendige forutsetninger for å ivareta barn og unges rett til medvirkning, og det bør vurderes om dette bør tas inn i selve forskriften, vi vil kommentere dette i tilknytning til de enkelte paragrafer i forskriften.

Ad § 3 Definisjon av medvirkning

Det pekes i merknaden til §3 på at barns rett til medvirkning ikke i tilstrekkelig grad er gjennomført på tross av at det lenge har vært klare bestemmelser om dette i barnevernloven. Det bør derfor vurderes å ta inn i forskriften at §3 inneholder plikt for barnevernet til å legge til rette for medvirkning, slik det understrekes i merknaden til denne paragrafen.

Ad §4 Informasjon til barnet om medvirkning

I vår forskning har det kommet tydelig fram at barn og unge i liten grad er informert om innholdet i barnevernet og om sine rettigheter i kontakten med barnevernet. Nettsiden Ung.no og Barneombudets hjemmesider gir god informasjon direkte til barn og unge. Det foreligger derimot lite skriftlig informasjon i brosjyrer med forståelig språk beregnet på barn og unge. Vi foreslår derfor at det utarbeides slik informasjon sentralt, og at det kommunale barnevernet pålegges å utarbeide materiell med informasjon som kan gi barn og unge kunnskaper om hva barnevernet kan hjelpe med, hvor barn kan henvende seg for å be om hjelp, og hvilke rettigheter de har.

Det er videre en erfaring at barn er lite klar over prosess og tiltak i sin egen sak, barn vet ofte ikke en gang at det er opprettet sak med tiltak fra barnevernet før det er snakk om omsorgsovertagelse. Det kan nok være at det er gitt informasjon, men for barn som er i krise vil det være behov for at informasjon gjentas. Det bør derfor understrekes at barnevernet kommuniserer med barna og utfyller og utdyper informasjon etter hvert som barna blir større og har mulighet til å forstå sin situasjon på et dypere nivå, for eksempel om hvorfor de måtte flytte fra foreldre eller bytte fosterhjem. Barns medvirkning må ha et videre perspektiv enn informasjon, det bør understrekes tydelig barnets behov for å ha noen som kjenner familien og barnet, og som kan hjelpe barnet til å skape mening i hva som skjer med dem og rundt dem, det vi har beskrevet som meningsarbeid (Gulbrandsen, Seim & Ulvik 2012). Det kan for eksempel dreie seg om å forstå bakgrunnen for at de ikke kan bo hjemme, eller at det ikke er barnets egen skyld at det må flytte ut av familien.

Ad § 6. Barnevernets ansvar for å legge til rette for medvirkning.

Vi tenker at dette punktet, understrekingen av at barnevernet har ansvar for å legge til rette for medvirkning og at dette skal skje i trygge rammer, er av stor betydning for å lykkes med medvirkning for barn og unge. For å skape trygge rammer vil vi spesielt peke på at det må finnes fysiske muligheter til samtaler med barn på barnevernkontorene. Det må finnes kontorer der det er mulig samtaler med barn, og det må finnes møterom som er barnevennlige og egnet for samtaler med små barn, og møterom som er egnet for samtaler med ungdom. Vår erfaring er at det ofte ikke er slike materielle betingelser på kontorene. Hvis ansatte må dele kontor, og det ikke finnes egnede møterom, er det vanskelig å gjennomføre både telefonsamtaler med barn (og familier) og å ha samtaler med barn på kontorene. I våre prosjekter har barn og unge formidlet klart hvor viktig det er å kunne snakke med saksbehandler alene, uten at foreldre eller fosterforeldre er i samme rom, eller i

tilstøtende rom. For barn i kontakt med barnevernet er hjemmet ofte ingen trygg ramme for å fortelle om sin situasjon, for å formidle ønsker og behov, det samme kan gjelde også for barn i fosterhjem. For noen barn kan det være et godt alternativ å snakke med barnevernet på skolen, men mange har også fortalt at det oppleves som vanskelig, og de foretrekker å ha samtaler på barnevernskontoret. Vi mener gode barnevennlige fysiske rammer for å ha samtaler med barn, både alene og sammen med familien, er en nødvendig forutsetning for å skape trygge rammer om barns medvirkning.

Ad Kapittel 3 Barnets tillitsperson

Bestemmelsen om at barn og unge kan ha med seg en person det har spesiell tillit til, kan være et viktig bidrag for å sikre medvirkning for barn i kontakten med barnevernet. Det er derfor overraskende at det i bestemmelsen §4-1 er formulert som at *Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til.* Det er overraskende at bestemmelsen bare gjelder barn under omsorg, og at det ikke er formulert som en rettighet for barnet. Det understrekes i forskriften at det er barnet som skal velge tillitsperson, men at barnevernet har mulighet til å ikke godkjenne den personen barnet ønsker å ha med seg. Det bør vurderes å skape tydeligere kriterier for at barnevernet kan nekte å godkjenne barnets valg av tillitsperson. Dersom barnevernet ikke vil godta en tillitsperson kan dette påvirke barnets samarbeid med barnevernstjenesten. Ofte er det en forventning om at barn skal åpne seg for en saksbehandler det ikke kjenner. En tillitsperson som kjenner barnet godt kan gjøre det tryggere for barnet å samhandle med barnevernet. Det må videre avklares om foreldrenes har mulighet til å si ja eller nei til valg av tillitsperson.

Det presiseres i merknaden til forskriften at det ikke skal gis økonomisk kompensasjon til tillitspersonen. Dette kan være problematisk hvis en tillitsperson er en som kjenner barnet gjennom en offentlig rolle, for eksempel en lærer, og dersom denne må gjøre dette på fritiden eller ta seg fri fra jobben. Det bør derfor kunne gis kompensasjon for dekning av utgifter, for eksempel tapt arbeidsfortjeneste.

Vi vil til slutt understreke at vi ser forslaget til forskrift som et godt utgangspunkt for å bedre barns medvirkning i barnevernet, og som også vil være viktige insitamenter for å legge vekt på barns medvirkning i utdanningen av fagfolk til barnevernet.

Referanser

Gulbrandsen, L.M., Seim, S. & Ulvik, O.S. (2012) Barns rett til deltakelse i barnevernet: Samspill og meningsarbeid. *Sosiologi i dag* (42), No. 3-4/2012

Gulbrandsen, L.M., Seim, S., Ulvik, O.S. et al *Profesjonsutøvelse og barns deltakelse* Oslo: Universitetsforlaget

Seim, S. & Tor Slettebø (ed.) (2007) *Brukermedvirkning i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget

Seim, S. & T. Slettebø (2011) Collective Participation in Child Protection Services: Partnership or Tokenism? *European Journal of Social Work*, No 2. 2011

Slettebø, T. 2012. Forsknings sirkler som fagutvikling. I Døhlie, E. & A.M. Støkken. *Fagutvikling i velferdstjenester*. Oslo: Universitetsforlaget

Vi beklager at uttalelsen ikke har blitt sendt innen fristen 2. mai, men det kommer av sykdom sist uke og nettverksproblemer her hos oss i går.

—
Med vennlig hilsen

Dag Jenssen
dekan

Marja Lundell
fakultetsdirektør